

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

14. An spes ascendendi ad superiorem statum liberet ab onere elargiendi
eleemosynam de superfluis? Ex p. 5. tr. 8. res. 20.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

mini. Ergo in illa ego non teneor erogare eleemofynam. Maior satis est probata tota hac difputatione, non folum in neceffitate communis, fed etiam in graui & extrema (dummodo non imminet periculum vitæ interim dum alius accurrit.) Minor etiam est fæpe probata quia fi quis egeat alimento, & hoc non donetur ab aliis, iam est in neceffitate graui, imò in extrema. Multæ enim neceffitates dicuntur communes, non quod materia fit leuis, fed quia egentes à multis leuantur, ita vt me eleemofynam præmittente, alij eam erogent: vt patet in paupere ægro, qui viuere non potest absque aliorum bonis, & tamen est in neceffitate communi, quia licet à me non curetur, est tamen Xenodochium in quo curetur, aut ego fum confcius illum ab amico, aut vicino curandum, ob quod non teneor ego illum curare; teneret autem fi id alij non eflent præftituri, quod argumentum efficaciffimum est ad obtinendam euidenter probabiliter & prædicam fecuritatem huius fententiæ. Neceffitas item communis potest confiderari ex ipfa fola leuitate matæ, quamuis ego fum certus egenti nullum alium opitulaturum; in hoc cafu probo meam fententiam, quia neceffitas proximi est leuis quicquid enim mali, aut ærumnæ patitur, leue est; fed ego non teneor hominem leuare omnibus malis, etiam leuibus. Ergo neque erogare eleemofynam in eo euentu. Probo minorum, tum quia hominem leuare omni in labore, est illum conftituere in magna felicitate, & illum liberare ab omni indigentia, & illi locupletare, quæ enim maior felicitas corporis eflè potest post originale peccatum, quam nihil dolere; Aut quæ opulentiore diuitia, quam nullo egere? Sed ego non teneor hominem locupletare, neque illum ita curare, vt capite nec leuiter doleat; efler enim hæc intoleranda diuitibus follicitudo, quam vix parentes gerunt cum filiis, quos aliquando laboribus, ac doloribus exercent, neque à me extorquenda est maior follicitudo in alios, quam in me ipfum debeat; & quidem argumentum quod mouit Antonium atque Durandum, magni momenti est, ne videlicet tam infiniti diuites damnentur, qui minutas illas pauperum egeflates parui faciunt; & quidem quando Doctorem auctoritas & argumentorum pondus dant locum, non infinitorum confcientia opprimamus id faciendum eflè, ne illi pereant, quando poffunt probabiliter ab illo periculo liberari. Duo igitur cum diuitibus cenfeo eflè faciendæ, alteri illis confulendum, & ferio perfuadendum, vt liberales fint in pauperes communes, & ea ratione Deum fibi placent, ac conciliant, quod fancti Patres de fcripto & cõfatione fæpe fecerunt; alterum diuites eflè ducendos, eos non teneri ad eleemofynam erogandam in neceffitate communi, melius enim eflè, vt multi eleemofynam tota confcientia omittant, quam vt eam omittant cum confcientia peccati mortalis, & quamuis aliqui pauci præ fcrupulo eam eflènt erogaturi, id tamen maioris eflè momenti, quam tot animorum interitus, qui eam non erogabunt quamuis fe ad id obligari apprehendant. Hucufque Hurtad. loco citat., qui §. 136. fubdit omittere eiuſmodi eleemofynas in communibus neceffitatibus ex obiecto, & per fe nullum eflè peccatum; per accidens autem frequenter eflè peccatum veniale, quia illa omiffio oritur ex animo auaro plus iusto pecunia amantes, neque illi omiffioni præfcribitur finis honeftus, fed potius inhoneftus; et ego, &c.

Notandum eflè hic obiter primò quòd ftando in prima opinione quaerit Malder. in 2.2. quæft. 32. art. 5. dub. 1. quæft. 4. an pauperibus, qui ad mendicandum publicis in locis expoſiti, vel ex nuditate, vel ex morbo extreme neceffitatis euidentia figna oftendunt, fub præcepto teneatur quis fuccurrere, fi habeat fuperfluum vitæ? & refpondet rariis euentis, vt quis te-

neatur, quia ferè ad mouendum fpectatores huiusmodi neceffitas exaggerari, & aliquando etiam ab eis fimulari folet, vel fanè ab aliis iuandi facilis præſumuntur. Ita Malderus, & poſt illum Ioannes Vvigerus in 2.2. quæft. 33. art. 6. dub. 6. concl. 2. n. 32. quod eflè valdè notandum.

6. Notandum fecundò, ftando etiam in prima opinione, quòd fi quis habens fuperflua, ita omittit eleemofynam, vt nihil omninò det communem neceffitatem patientibus, aut ita modicum pro quantitate fuæ ſubſtantia, vt fi alij diuites eo modo facerent, pauperibus deeſſet ſubſidium; mortaliter peccat, quia transgreditur præceptum de eleemofyna in re graui, quauis enim ſingula tales neceffitates non ſint per fe magni momenti, multa tamen coniunctæ efficiunt in Republica magnam miſeriam, multa etiam omiffiones eleemofynæ in ſimilibus neceffitatibus habere, non vt multa peccata venialia, quæ nunquam faciunt vnum mortale, fed vt vna notabilis transgreſſio præcepti ſimili aliquo modo, quò etſi furtum paruum fit ſolum veniale peccatum, multa tamen parua furtâ conſtituunt peccatum mortale, quatenus continent magnâ iniuſtitiam, ac ſupponunt voluntatem retinendi multum rei alienæ. Ita Syluius in 2.2. quæft. 32. art. 6. quaeritur 2. ad argum. 6. Azorius tomo 2. libro 12. cap. 8. quæft. 1.

RESOL. XIV.

An ſpes aſcendendi ad ſuperiorem ſtatum liberet ab onere elargiendi eleemofynam de ſuperfluis? Ex p. 5. tract. 8. Refol. 20.

§. 1. **N**egatiuè refpondet Lorca in 2.2. ſect. 3. diſput. 39. memb. 1. num. 7. vbi ſic ait: Addunt aliqui ad neceſſitatem, vel conuenientiam ſtatui reuocandum eſſe aſcenſum ad ſuperiorem ſtatum, ita vt ea non cenſeantur ſuperflua, quæ licet excedant menſuram ſtatui præſentis, conducere tamen poſſunt, & reſeruantur: vt homo altiorem ſtatum acquirat, & acquiſitum conſeruet. ſed ſi hæc ſententia vera eſt, nihil vnquam erit ſuperfluum, quoniam quicumque poteſt ad altiorem ſtatum aſcendere, & quicumque ſuperflua ſtatui præſenti conducere poſſunt ad acquirendum altiorem ſtatum. Nec ſufficit ſi dicamus quod Caietanus inſinuat, id ſolum verum eſſe quando proximè ſperatur aſcenſus ad maiorem ſtatum, quem tamen non omnes ſperare poſſunt; hoc enim nullius eſt momenti, quia ſequeretur illum, qui habet pauca vltra neceſſitatem præſentis ſtatui, habere ſuperflua; qui habet autem plurima, nihil habere ſuperfluum, quia iſti facile eſt, & proximum altiorem ſtatum comparare, illi autem difficile & remotum; illatio verò videtur planè abſurda. Mihi aliter dicendum occurrit, exiſtimo enim non idè bona non eſſe ſuperflua, quòd conferuntur ad acquirendum maiore ſtatum, ſi quis tamè alia via ſperet proximè & probabiliter aſcendendum ſibi eſſe ad maiorem ſtatum, in quo pluribus indigebit, vt quia fiet Conſiliarius Regis, aut Dux exercitus, poteſt conſeruare ea, quibus nunc non indiget tanquam neceſſaria ſtatui futuro. Ita Lorca vbi ſupra, contra Caietanum & Cordubam.

2. Sed ego puto ſententiam Caietani & Cordubæ eſſe probabiliffimam, quam tuetur, vt alibi adnotauit ſapientiffimus Valq. opuſc. de eleemofyn. cap. 4. dub. vlt. n. 14. vbi ſic aſſerit. Laici de bonis patrimonialibus poſſunt ſeruare ad ſtatum ſuum, vel conſanguineorum mutandum. Vnde vix in ſecularibus innocentes etiam in Regibus ſuperfluum ſtatui. Ita ille, & cap. 1. dub. 3. num. 26. ita etiam ait. Appello ſuperfluum ſtatui,

Alibi in Ref. quæ hic eſt ſupr. §. 5. Quarto, & in Ref. §. vlt. curſim à lin. 5. & in Ref. §. vlt. & recitanter in aliis.

status, vel presentis, vel futuri, quem ego licet possim acquirere; & ad illum ascendere. nec enim teneor ego meum statum & dignitatem amittere ut alius non amittat suum, & simili ratione non teneor ego ob similem necessitate futurum perdere statum, quem dignè poteram conquirere, quod expressè sentit Nau. & Caiet. 2. 2. & in sum. loc. cit. qui licet sentiat de superfluo quemlibet teneri ad eleemosynam, sed non existimat superfluum, quando quis habet superfluum statui presentis, illud tamen in futurum seruat, ut mutet statum digniorem, & ita vix aliquis tenetur, aut secundum opinionem Caietani, aut secundum nostram ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo status. Hæc Valq. Vide etiam eundem infra num. 32. in fine, & Cordubam lib. 1. q. 36. cum Granada in 2. 2. contr. 3. tr. 11. sect. 1. num. 3. vbi adducit & approbat doctrinam Caiet. in sum. ver. eleemosyna largitio, sic asserens. Hoc esse iudicandum consideratis sumptibus honorabilibus, etiam filiorum familiarum status, munificentia, magnificentia, communibus euentibus, hæredibus & aliis huiusmodi; ita; ut rarò videatur contingere, ut homo secundum statum gloriose viuens, superfluum habeat. Hæc Caietanus. Vide etiam Malderum in 2. 2. q. 32. art. 6. dub. 4. vbi docet etiam vix vquam contingere, ut quis habeat superfluum status, cum possit quilibet cogitare de statu augendo, imò status cum diuitiis crescat. Ita ille. Vide etiam Ludouicum de San-Iuan in sum. q. de eleemos. art. 3. dub. 4. append. 3. sic asserentem. [De aq. parece que no se ha de condenar al que detiene los dichos bienes superfluos para procurar para si, o por los suyos alguna honra, dignidad, o estado, que licitamente se pueden pretender con condicion, que no dexa de acudir à la necesidad extrema, o quasi extrema del proximo.] Quæ omnia satis pro diuitibus, eorumque Confessariis, ut reor, plausible erunt consulendum est tamen eis semper, ut largè eleemosynas præbeant. Non desinam hic adnotare supradictam sententiam non admittere Duualliu in 2. 2. D. Th. tr. de charitate, quest. 8. art. 4. nam ex illa duo grauissima incommoda sequerentur. Primum nullum vnquam hominem dici posse habere superfluum, omnes quippe sperare, & aspirare, ad superiorem statum possent; saltem nulla est ratio cur, vnus potius; quam alter ad eiusmodi statum aspiet. Secundum, cum qui nullam dignitatem sua superiorem speret, cum paucis supra necessitatem & decentiam presentis sui status habiturum superflua; cum verò, qui hanc dignitatem speret seu qui maiori ambitione duceretur habendo plurima super decentiam sui status, non habiturum superflua.

RESOL. XV.

An quis teneatur de superfluo ad statum opitulari illi, qui in periculo versatur amittendi fortunam iniuste?
Ex p. 5. tr. 8. Ref. 16.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Vasquez opuscul. de cap. 1. dub. 3. num. 26. vbi sic ait. Si alicui immineret necessitas, seu periculum cadendi à suo statu, ob amissionem rei corporalis, tenetur quis ex superfluo status illi subuenire, non tamen ex necessario statui, quia non teneor cum æqualis rei detrimento proximo subuenire. Ita ille.

2. Verum contrariam sententiam docet Hurtadus de Mendoza in 2. 2. disput. 159. sect. 4. §. 98. quia hæc necessitas non est absolutè necessitas. Ergo non teneor erogare eleemosynam in illa versanti, Probo antecedens, quia pono hominem illum habere alimen-

ta & vestes, quibus tam congruè alatur, ut non sit neque in communi necessitate, in qua mendici versantur, sed victum habent, & ornatum, non solum sufficientem, sed etiam honestum. Item ille homo non est infamis, sed potest honestè degere inter suos, neque cogitur mendicare, neque seruire, neque vilem artem exercere: ergo simpliciter non habet necessitatem non solum grauem, verum, neque communem. Ratio est, quia opulentiore fortunæ, munera & tituli perillustres non spectant ad depellendam miseriæ, sed ad augendam dignitatem; sed nullus tenetur lege misericordiæ alicui procurare pompam istam seculari, neque cum in illa conseruare, quantumvis enim sit in periculo illam iniuste amittendi, tamen non propterea est in periculo cadendi in necessitatem aliquam. Quod differt ab homine cadente in infamiam, quæ magna miseria est absolute à Hurtadus. Non est igitur recedendum à prædicta sententia, nam alioquin sequeretur hominem Principem, aut suuitem mercatorem teneri ad erogandos mille, vel bis mille, aut ter mille aureos illis indigenti ad sequendam litem, licet non indigat ad honestum victum atque vestitum; hoc autem nullus admittet, quamuis illi ter mille aurei sint superflui. Igitur illa necessitas non est acta, qualis esse solet in petendo victum peccato, in famulando, in exercenda vili arte, ideo nullus tenetur lege eleemosynæ, erogare sua bona.

RESOL. XVI.

Si plures diuites possint vni pauperi succurrere in extrema vel graui indigentia, quia omnes aequè illum norunt, quis eorum teneatur eleemosynam dare? Ex p. 5. tr. 8. Ref. 13.

§. 1. **I**ntelligitur quæstio de extrema, vel graui indigentia, & ad illa respondet Lorca in 2. 2. sect. 3. disputat. 39. memb. 3. num. 50. omnes illos teneri insolidum, & æquè, ita ut si nullus subueniat, omnes peccent & quilibet integre succurrere teneatur, si alij omittant. Possunt tamen inter se conuenire, ut occurrant per partes, & proportionè seruat ad numerum, & ad diuitias, & eadem ratione potest vnus satisfacere præbèdo partem, si certo speret alios ex parte etiam contribuere. Nec tenetur vnus præuenire donec alios consulat, secus si videat neminem eorum opitulari Villalobos in summa. tom. 1. trati. 22. diff. 10. n. 18. & Gaspar Hurtado diff. 10.

RESOL. XVII.

An diuites teneantur redimere captiuos apud Turcos?
Et quid est dicendum de aliis multis casibus passim occurrentibus, ut v. g. Aduocatus an debeat suo patrocinio gratis defendere pauperem, aut viduam indigentem eius opera?
Et quid de Medicis Chirurgis Pharmacopoli, & alijs? Ex p. 5. tr. 8. Ref. 6.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Fillucius tom. 2. tr. 28. cap. 3. num. 76. & Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 8. q. 5. vbi sic ait. Ex his perspicitur quid sit dicendum in multis casibus passim occurrentibus, v. g. an Aduocatus debeat suo patrocinio gratis defendere pauperem, aut viduam indigentem eius opera: an Medicus, aut Chyrurgus gratis mederi cogatur ei, qui nihil habet, quod soluat? an Pharmacopola obligetur ad medicinam gratis porrigendam pauperi & egeno? An